

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

”Vi är också människor” –

En studie om emokultur och identitet

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Anna-Klara Behlin

Handledare: Mattias Bengtsson

Maj, 2010

Abstract

Titel: "Vi är också människor" – en studie i emokultur och identitet.

Författare: Anna-Klara Behlin

Handledare: Mattias Bengtsson

Examinator: Ericka Johnson

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: Vårterminen 2010

Antal tecken inkl. blanksteg: 59 915 (totalt, inklusive bilagor: 74 916)

Syfte och frågeställningar: Syftet med denna uppsats är att undersöka vad emokulturen består av, och vad den har för betydelse för ungdomar som valt att tillhöra den. Frågeställningarna blir således: "Vad innebär emokulturen enligt ungdomar som valt att tillhöra den?" och "Vilken betydelse har den för ungdomarnas identitetsskapande?".

Metod och material: Det empiriska materialet består av fyra kvalitativa intervjuer med sammanlagt sex ungdomar.

Huvudresultat: Emokulturen består av praktiker så som att skapa en personlig stil, att spendera tid med andra anhängare på fysiska mötesplatser och internet samt lyssna på en viss slags musik. Dessa har stor betydelse för ungdomarnas identitetsskapande bland annat genom att medlemskapet i subkulturen förstärker en avvikaridentitet. Det verkar vara så att kulturen är gränsöverskridande när det gäller kön, då både tjejer och killar kan använda likadana kläder och smink. Genus är således en intressant aspekt av ungdomskulturen som verkar se annorlunda ut i jämförelse med mainstreamkulturen.

Nyckelord: Emo, subkultur, ungdomskultur, identitet, genus.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 SYFTE	4
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	4
2. BAKGRUND	5
2.1 INTRODUKTION TILL BEGREPPET EMO	5
2.2 DET HÖGMODERNA SAMHÄLLET	6
3. METOD	7
3.1 METODVAL	7
3.2 URVAL	7
3.3 RESPONDENTER OCH INTERVJUGUIDE	9
3.4 ANALYS OCH TOLKNING	9
3.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	9
4. TEORETISK REFERENS RAM	9
4.1 KULTUR	10
4.2 UNGDOMAR OCH SUBKULTUR	10
4.3 SOCIAL IDENTITET OCH GRUPPER	12
4.4 GENUS	14
5. TIDIGARE FORSKNING	17
5.1 SAMMANFATTNING OCH ANVÄNDBARHET	18
6. RESULTAT	19
6.1 PERSONLIG STIL	19
6.2 AVVIKANDETS FÖLJDER	22
6.3 DEN NYA MASKULINITETEN	24
6.4 EMO OCH IDENTITET	26
7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	27
7.1 VIDARE FORSKNING	28
8. REFERENS LISTA	29
8.1 ÖVRIGA KÄLLOR	30
9. POPULÄRVETENSKAPLIG FRAMSTÄLLNING	31

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

Att studera ungdomskultur har länge varit en uppgift för forskare från olika discipliner, däribland sociologer. Subkulturer blev ett populärt ämne inom samhällsvetenskapen under efterkrigstiden (Hebdige 1979) och sedan dess har olika grupperingar varit olika starka och nya har uppstått. Subkulturer och dess relation till det omgivande samhället är ständigt i förändring och "ibland fungerar ungdomar som seismografer, känsliga uttolkare av vår samtid" (Lalander & Johansson 2007:26). Ungdomskulturer verkar inte i ett vakuum utan är villkorad av samhället de verkar i. En konsekvens av moderniseringen av samhället är att kollektiva värden och traditioner har ersatts med individualisering, osäkerhet och personligt identitetsskapande (Sernhede 1996).

Genom att studera subkulturer kan man uppmärksamma aspekter av samhället såsom könsroller, makt och traditioner, hur detta förändras i takt med moderniseringen och den dynamik och möjlighet till omprövning som följer. Detta är viktigt inte minst med tanke på att ungdomskulturer ibland kan visa på nya sidor av moderniseringen (Fornäs, Lindberg, Sernhede 1988). Det är också vanligt att nya ungdomsstilar väcker upprörda känslor hos det etablerade samhället eftersom de ofta bryter mot konventionella normer (Lalander & Johansson 2007). Ungdomskulturen/subkulturen "emo" är exempel på en kultur som på senare tid väckt mycket uppmärksamhet i samhället, innanför Sveriges gränser såväl som i övriga världen.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vad emokulturen kan sägas bestå av och vad den har för betydelse för ungdomarna som valt att tillhöra den.

1.3 Frågeställningar

- Vad innebär emokulturen enligt ungdomar som valt att tillhöra den?
- Vilken betydelse har den för ungdomarnas identitetsskapande?

2. BAKGRUND

2.1 Introduktion till begreppet Emo

Begreppet emo har ofta mångtyda och skilda meningar, vilket gör det svårt att fastställa exakt vad det är. I denna uppsats kommer det vara en förkortning för emokultur. Bristen på vetenskapliga källor gör det ännu svårare att i sammanhanget verkligen reda ut innebörden. Därför har mindre vetenskapliga källor varit nödvändiga att använda för att försöka förklara hur emo skall tolkas. Det verkar dock vara klarlagt att begreppet ”emo” kommer från musikstilen emotional hardcore (Bailey i Steinberg m.fl.2006). Denna musikstil växte fram under 1980-talet i USA (ibid) och har sitt ursprung i punk och rock med skillnaden att musik och texter oftare handlade om känslouttryck. Enligt en artikel i SvD skall emo som stil ha blivit mycket populärt i Sverige för ca ett och ett halvt år sedan i samband med att bandet My Chemical Romance spelade i Stockholm i november 2006 (Damberg 2007). Boken ”Everybody Hurts – An Essential Guide to Emo Culture” är en något ironisk introduktion kring vad emo är. Den är skriven av två musikjournalister och är ingen vetenskaplig källa. I brist på annat kan den tjäna som en första idé till hur många uppfattar emo. Enligt denna (och flera andra lika ovetenskapliga källor) har anhängare av emo också en speciell klädstil kallad fashioncore (Simon & Kelley 2007) som består till största delen av svarta kläder. Frisyren skall också vara svart, dock gärna med någon färgstark detalj och mycket lång lugg. Ungdomar som klär sig fashioncore kallas i media och ofta i vanligt tal för ”emokids” (se t.ex. Wejbro 2008). Det existerar ett antal föreställningar kring vad emo innebär. En vanligt förekommande föreställning kring emo är att det handlar om att må dåligt och att skära sig i handlederna med till exempel ett rakblad. En annan är att människor som tillhör emokulturen är bi- eller homosexuella (Andersson 2007).

Dessa och andra föreställningar som finns kring emo har gett upphov till en slags ”antiemokultur”. Det finns mängder av hånfulla artiklar, sånger och videoklipp ute på nätet som spelar på föreställningarna som finns kring emo. I Mexico och Chile skall det till och med ha uppstått våldsamheter mellan emoundomar och andra grupper (Wejbro 2008). I USA skall det ha instiftats en årlig ”National Emo Kid Beatdown Day” (Strage 2007). Ifall det går att tala om en emokultur hänger den i så fall ihop med en lika stark ”antiemokultur”. En kandidatuppsats i psykologi har ägnats åt detta som bland annat drar slutsatsen att emo är väldigt provocerande för många (Wall 2009). Delvis därför att den står för något vi inte är

vana vid att diskutera i offentlighet, nämligen vårt känsloliv och då främst svåra och ledsamma känslor. Musikstilen emotionell hardcore har funnits länge men emokulturen och dess anhängare är fortfarande ett relativt utforskat område.

2.2 Det högmoderna samhället

Thomas Ziehe skriver om vad han kallar för ”ungdomens kulturella modernisering” hur ungdomar i dag lever mitt inne i moderniseringsprocessen och syftar då främst på tillgången till information, till exempel via massmedia och internet (Thomas Ziehe 1993). I detta virrvarr av information och konfrontationer med globala frågor och problem måste ungdomarna utveckla sin identitet, och Ziehe pratar om sökande rörelser som tar fasta på identitetsproblematiken i moderniseringsprocessen. Subjektivering är en av dem och innebär en längtan efter psykisk närhet, att dela med sig av tankar, känslor och upplevelser samt lyssna på andras och därigenom känna igen sig i andra människors situation. Fokusering på den inre världen kan för vissa böttna i en känsla av att den inre världen är den huvudsakliga istället för den yttre. Han menar också att denna sökande rörelse tar sig i uttryck genom alla självhjälpsböcker och tv-program med psykosocial inriktning som finns att tillgå. Anthony Giddens pratar om sen- eller högmodernitet och syftar till att moderniseringens alla delar (industrialism, informationsflöde med mera) radikaliserats. Detta har lett till ett risksamhälle med extremt många val (Anthony Giddens 1997). Det högmoderna samhället kräver också *reflexivitet*, både av institutioner och av individer som innebär att ny information hela tiden tas in och används för att ändra det som informationen handlar om.

Giddens menar också att välja livsstil inte längre är något val eftersom alla måste göra det. Däremot finns en ökad mångfald vad gäller livsstil (uppsättning praktiker som individen följer) och identitetsprocessen blir således ett reflexivt projekt. Med modernitetens avtraditionalisering följer också mindre självklara identiteter vilket kan göra valet ännu svårare. Ziehes begrepp kulturell friställning syftar på just avtraditionaliseringen i det moderna samhället samt möjligheten såväl som pressen att skapa sin egen identitet och i viss mån kulturell tillhörighet (Ziehe 1989). Moderniseringsprocessen kan också ses som den struktur som legat bakom alla ungdomskulturers utveckling (under efterkrigstiden och därefter) och har ofta används som förståelseram i forskning kring dessa (Sernhede 1996). Ungdomstiden har blivit allt mer central i det senmoderna samhället och ”i linje med detta kan ungdomliga delkulturer snarast betraktas som experimentverkstäder där känsliga kulturella uttryck med betydelse för hela samhällets utveckling skapas.” (Sernhede 1996:143) Men det

finns också de som menar att moderniseringen och kravet på att välja livsstil har minskat det symboliska innehållet i subkulturer (Ziehe 1993).

3. METOD

3.1 Metodval

Etnografisk metod är den vanligaste när det handlar om att studera olika kulturer (se t ex Fornäs Mf. 1989, Lalander & Johansson 2007, Ryen 2004). Etnografisk metod kan definieras som ”konsten och vetenskapen om att beskriva en grupp eller en kultur” (Alvesson & Sköldberg 2008:177) där betoningen ofta ligger på idéer, meningsskapande och tankesätt. Metoden går ut på att forskaren tar del av personernas vardagsliv och utvecklar således en personlig relation till respondenterna samtidigt som hon/han observerar och tar in den sociala miljön och samspelet (Ryen 2004). Etnografen använder sig av deltagande observation som huvudsaklig metod, ofta tillsammans med öppna intervjuer och analys av annat material som till exempel textdokument. För att metoden skall bli meningsfull krävs i de flesta fall att studien pågår under en längre tid och därför används den främst i projekt som spänner över minst ett års tid (Ejvegård 2003). Eftersom jag själv inte hade någon tidigare erfarenhet av ”emokulturen” ansåg jag det vara en omöjlighet att bedriva en ”äkt” etnografisk studie samt att det skulle krävas tid som inte finns till en C-uppsats. Jag valde därför att använda mig av kvalitativa intervjuer eftersom det är en metod som är mycket öppen inför vad informanterna själva vill berätta. Målet med kvalitativa intervjuer är att förstå en annan människa utifrån hennes perspektiv (Ryen 2004). Inspirerad av etnografisk metod ansåg jag semi-strukturerade intervjuer vara det mest givande för denna småskaliga studie. Uppsatsen kan ses som en etnografisk förstudie där ett utforskat ämne studeras för att ge underlag till vidare studier.

3.2 Urval

När jag sökte efter intervjupersoner förstod jag ganska snabbt att ungdomar inte själva kallar sig för ”emo”. Detta försvårade min eftersökning något då jag insåg att jag måste ha andra kriterier. Jag valde att leta efter ungdomar som fyllt 15 år, lyssnade på emo samt klädde sig fashioncore¹. Eftersom jag inte hade någon tidigare inblick i emokulturen hade jag inte heller en naturlig väg till respondenter. Jag började med att söka på Internetsidor samt satte

---

¹ För förklaring, se Bakgrund: ”Vad är emo?”

upp lappar på en gymnasieskola. De jag slutligen kom att intervjua hittade jag i centrala Göteborg där jag letade efter ungdomarna eftersom jag hört att de skulle vara mycket i Nordstan samt på internetcommunityt "emocore.se". Jag pratade med ett antal ungdomar, fick deras epostadress och valde att därefter kontakta dem över internet. Genom Msn² kunde jag sedan få reda på lite om vilka de var samt berätta om min studie och svara på deras frågor. Där kunde vi också bestämma tid och plats för intervju. När jag hade gjort de tre första intervjuerna försökte jag aktivt få en intervju med en kille eftersom jag eftersträvade balans i urvalet, särskilt som jag märkte att genus var en intressant aspekt av emokulturen.

3.3 Respondenter och intervjuguide

Jag har genomfört fyra intervjuer med sammanlagt sex ungdomar. Två av intervjuerna skedde med två intervjupersoner samtidigt efter deltagarnas önskemål. Då gick det även att studera interaktionen dem emellan vilket berikade materialet. Första intervjun gjordes med en kille på 19 år, andra intervjun med två tjejer på 15 år, tredje med en tjej på 15 år, och fjärde med en tjej på 15 år och en kille på 16 år. De första tre intervjuerna gjordes under våren 2008, den fjärde i Mars 2010. Att det gick så lång tid emellan intervjuerna kan ha påverkat resultatet, särskilt som subkulturer har en tendens att förändras över tid. Men eftersom jag inte är ute efter några generaliserbara resultat utan är intresserad av ungdomars upplevelser av emo är tidsperspektivet inte så relevant. Vi möttes på caféer centralt placerade i Göteborg efter ungdomarnas önskemål. En diktafon användes för att spela in intervjuerna med intervjupersonernas medgivande. Jag har försökt att skapa en bekväm situation för vilket dock inte alltid gick problemfritt. En del personer kan bli hämmade av att intervjun spelas in eller utförs i en relativt öppen miljö. Tre av intervjuerna skedde i källarvåningen på ett café där inga andra människor befann sig vilket jag fann mycket positivt både för mig som intervjuare och för respondenten. Tillstånd om att få spela in intervjun inhämtades alltid. Det kan ha påverkat informanterna men jag upplevde att efterhand som intervjun fortgick slappande personerna av mer och mer och intervjun blev mer samtalslik.

Hur strukturerad intervjun skall vara beror på olika faktorer som tidigare nämnts brukar etnografer använda helt ostrukturerade intervjuer eftersom dessa ingår i samspelet i respondenternas vardag (Ryen 2004). På samma sätt kan det vara bra att ha en mindre strukturerad intervju ifall studien är av det undersökande slaget eftersom kunskapen kring

---

² Program för att chatta enskilt över internet

respondenterna då är mycket begränsad (Ryen 2004). Jag hade en intervjuguide med några övergripande teman samt ett antal underfrågor. Intervjuguiden följdes inte till punkt och pricka utan intervjuerna var mer samtalslika men med en bestämd riktning. Vissa känsliga frågor som rörde sexuell läggning och självskadebeteende lades mot slutet av intervjun när vi blivit mer bekväma med varandra och situationen.

3.4 Analys och tolkning

Jag började med att transkribera alla intervjuer samt skriva ut dem. Därefter kodade jag materialet efter olika kategorier och var uppmärksam på andra återkommande teman. Jag fick tillslut fram nio olika kategorier som jag i resultatet buntat ihop till fyra (personlig stil, avvikandets följder, maskulinitet och identitet). Att tolka innebär att ta makten över en annan människas ord (Alvesson & Sköldberg 2008) vilket jag funnit mig obekvämt med vid några tillfällen. Bara en sådan sak som att ungdomarna själva inte kallar sig för emo gör det problematiskt för mig när jag gör det. Samhällsvetenskap går ofta ut på att tolka andra personers verklighet och eftersom dessa personer själva tolkar sig egen verklighet blir det så att säga fråga om en dubbel tolkning. Detta kallas ofta för ”dubbel hermeneutik” och innebär att forskaren tolkar och försöker dra slutsatser kring den verklighet individerna upplever (och alltså även tolkar) (Alvesson & Sköldberg 2008:349). Därför är det viktigt att ha en hög grad av transparens, att låta ungdomarnas ord komma med som citat i stor utsträckning. Jag har också försökt framhäva att det endast är min tolkning och inte någon universell sanning som presenteras. Även teorin jag valt har inneburit ett ramverk vid tolkning och andra teorival hade inneburit andra tolkningar.

3.5 Etiska överväganden

I enlighet med de forskningsetiska principerna har alla namn och uppgifter som kan användas för att identifiera deltagarna ändrats (Vetenskapsrådet 2002). Eftersom det enligt samtyckeskravet är lämpligt med vårdnadshavarens tillstånd när deltagaren är under 15 år har jag valt att endast intervjua ungdomar som fyllt 15 år eller mer. Vidare är alla deltagare informerade om studiens syfte och vad deras berättelser kommer användas till. Citat från deltagarna har i uppsatsen bearbetats något för att passa i skriven text. Jag har valt att inte ha med någon presentation av intervjupersonerna eftersom jag ansåg det riskabelt i förhållande till deltagarnas rätt till anonymitet.

4. TEORI

4.1 Kultur

Begreppet kultur är ett av de mest svårdefinierbara ord som finns (Hebdige 1979) vilket rymmer en mängd olika betydelser. I vanligt tal åtskiljs ofta ”fin-” och populärkultur och då åsyftas endast en kreativ, konstnärlig aspekt av begreppet. Men kultur kan också ses som en samhällelig dimension vid sidan om ekonomi och politik. Anthony Giddens definierar begreppet i boken ”Sociologi” och betydelsen där lyder: ”Värden, normer, beteendemönster och materiella resurser som är karaktäristiska för en viss grupp.” (Giddens 2003:559). Vidare slår han fast att kultur handlar om inlärd aspekter av samhällslivet och om vad som anses viktigt och önskvärt i ett samhälle (eller grupp). Normer är en viktig del i en kultur eftersom de reglerar beteendet samt visar på vilka värderingar som gäller. Inom socialpsykologi har det definierats som ”uppsättning av kognitiva och värderande övertygelser om vad som är och borde vara som delas av medlemmarna i ett socialt system och som förmedlas till nya medlemmar” (Augustsson 2005:109). Här används begreppet socialt system istället för grupp eftersom även institutioner ingår. Båda dessa verkar överens om att kultur handlar om olika uppfattningar och beteenden som är gemensamma för medlemmar i en viss grupp. Det finns också vidare definitioner av begreppet som menar att kultur är ett sätt att leva, på olika nivåer så som materiellt, intellektuellt och andligt (Williams i Johansson & Miegel 1996).

Det finns inte någon direkt motsättning mellan dessa definitioner utan skiljelinjen går vid hur pass generella och vida de är. I denna uppsats kommer definitionen av kultur ligga i linje med de här presenterade men de materiella och andliga aspekterna kommer inte ingå. Det innebär att kultur definieras som ”värden, normer, beteendemönster som är karaktäristiska för en viss grupp” (i enlighet med Giddens 2003). Även denna definition är dock relativt generell, men begreppet subkulturer som närmast skall utredas kommer öka kunskapen för hur kultur används och förstås.

4.2 Ungdomar och subkulturer

Med subkultur åsyftas den kultur som är utmärkande för en liten distinkt grupp (Duncombe 2005). De har kallats för micro-världar, skapade av dem som inte känner att de hör hemma i den dominerande, ”vanliga” kulturen:

”... så länge det har funnits en ’mainstream’ kultur har det funnits dem som ställt sig utanför. Där skapar de sina identiteter och gemenskaper, seder och stilar och ibland, men inte alltid, samlas runt ’kultur’ så som musik, kläder eller till och med bilar, och runt dessa artefakter konstruerar en egen ’kultur’” (Duncombe 2005:135, egen översättning)

Subkulturer är underordnade eller i alla fall utanför den dominerande ”mainstream” kulturen. Vad denna mainstreamkultur exakt består av är svårt att definiera men Bjurström (2005) menar att det är den kultur som är mest utspridd och omfattande samt uppfattas som normal och konventionell. Det finns tankar om att just ungdomstiden innebär medlemskap i en subkultur, begreppet ”ungdomskultur” har använts som föreskrivning för något slags ungdomssamhälle som existerar bortanför ”vuxensamhället” (Bjurström 2005). Men det går inte att tala om en enhetlig ungdomskultur utan den gemensamma nämnare som finns är arbetet det innebär att gå från barn till vuxen (Sernhede 1996:142). Ungdomskulturer har vissa gemensamma nämnare som är knutna till de gemensamma erfarenheter det innebär att vara ung (Fornäs 1989) till exempel det som kallas identitetutprovning (Ziehe 1989). Detta innebär att det är upp till ungdomarna själva att utforma identiteter och denna process är mycket stark och betydelsefull under ungdomstiden (Lalander & Johansson 2007).

Forskarna inom den så kallade Birminghamskolan reviderade ungdomskulturbegreppet bland annat på grund av att de ansåg det ha mycket låg förklaringsvärde (Bjurström 2005). De anförde istället olika teorier och begrepp, varav *stil* var ett av de centrala. Med stil avsågs ”i huvudsak det utseende (kläderna, frisyren och andra visuella attribut), det uppträdande (sätt att röra sig, jargong och ritualer), den musik och argot (språkbruk eller slang) som förenade medlemmarna av en speciell ungdomlig delkultur” (Bjurström 2005:72). Stil är alltså ett väsentligt begrepp för att förstå subkulturer på en individnivå där subkulturen så att säga kommer till uttryck och konkretiseras. Medlemmar av subkulturer anpassar sin stil efter de egna normerna för vad som är lämpligt vilket gör att deras utseende väcker uppmärksamhet från omgivningen som anpassar sig efter mer vanligt förekommande normer (Hebdige 1979). Begreppet ”bricolage” åsyftar hur medlemmar av subkulturer ofta tar det som finns till hands, kombinerar det på nya sätt och ger det nya innebörder (ibid.). Tillsammans skapar de olika, mer eller mindre betydelselösa, delarna en ny mening. Stilen hos en viss subkultur kan tolkas som uttryck för deras inre värderingar som kommunicerar en kollektiv självbild. Det går att tolka stil som en betydelsefull praktik, något en individ *gör* (ibid.). När individen plockar ihop

olika delar och skapar nya meningar med klädsel, hårfärg och accessoarer är det att ses som praktik, en aktiv handling, någon är en ”bricolour”.

Det går att se subkulturer som motstånd (Duncombe 2002). Mona Lilja och Stellan Vinthagen menar att motstånd är:

”1) en handling som utförs av 2) någon i en underordnad position i relation till makten i fråga – eller i solidaritet med någon i en underordnad position (som ställföreträdande motstånd), i 3) en respons till denna makt, där 4) denna handling/respons åtminstone har möjligheten att underminera denna makt.” (Lilja & Vinthagen 2009:51-52)

Inom queerteori där brott mot sexuella normer och identiteter står i fokus diskuteras dessa avbrott som motstånd (Ambjörnsson 2009). Normer internaliseras i individer och utgör därmed ett tryck på individen att följa dessa vilket kan ses som maktutövande.

Subkulturer står enligt Duncombes tolkning under mainstreamkulturen och gör också motstånd mot vissa delar av den. Men även om medlemmar i en subkultur avviker från den dominerande kulturen delar de fortfarande en del av den dominerande kulturens värderingar. Alla medlemmar är inte lika starkt präglade av subkulturen, för vissa kan det vara en stor del av deras identitet och liv medan andra bara är delaktiga vid vissa tillfällen (ibid.). Detta leder till diskussioner kring vilka som är ”originals” och vilka som är ”hangers-on” (ibid.). De som anser sig vara ”original” kan känna att deras stil trivialiseras av de som inte tar den på så stort allvar. Detta eftersom stil och subkultur kan vara en mycket stor del av en persons identitet vilket närmast skall teoretiseras.

4.3 Social identitet och grupper

Identiteter är intressant att studera eftersom de berör både kollektiva och individuella aspekter av samhället (Jenkins 2008). Inom sociologin används identitetsbegreppet ofta i två uppdelade kategorier: social identitet och personlig identitet (Giddens 2003: 43). Personlig identitet handlar om det som gör varje individ unik och om individens upplevelse av sig själv. Tyngden i den personliga identiteten ligger i individens möjligheter att själv skapa sin identitet även om det sker i samspel med omgivningen och de sociala identiteterna. Den sociala identiteten tillskrivs av andra, enligt Giddens, och varje individ har flera sociala

identiteter samtidigt. Social identitetsteori handlar om individens behov av grupptillhörighet och kan för enkelhetens skull delas upp i tre huvudbeståndsdelar; social kategorisering, social jämförelse och social identitet (Augustsson 2005:54). Social kategorisering används av individer för att förenkla och systematisera den sociala omgivningen. Social jämförelse hör ihop med kategoriseringsprocessen och innebär ett försök till att jämföra individer på gruppnivå och inte som bara individer (Augustsson 2005). Social identitet definieras som den kunskap om sig själv som har sitt ursprung ur de grupper individen är medlem samt dess betydelse för individen. Augustsson menar att social kategorisering och jämförelse är processer, men inte identitetsaspekten. Jenkins anser till skillnad från Giddens och Augustsson, att alla mänskliga identiteter är sociala (och processuella) därför att meningsskapande alltid är en interaktiv process:

”Identitet är den mänskliga förmågan – grundad i språket – att veta ’vem som är vem (och därmed vad som är vad). Detta involverar att veta vilka vi är, att veta vilka andra är, att dem vet vilka vi är, att jag vet vilka de tror att vi är, och så vidare: en multi-dimensionell klassifikation eller grupperande av den mänskliga världen och vår plats i den, som individer och som medlemmar av ett kollektiv. Det är en process – identifikation – inte en ’sak’. Det är inte något man *har*, eller inte, det är något som man *gör*.” (Jenkins 2008:5, egen översättning)

Jenkins menar att olika identiteter människor inte tillskrivs av olika anledningar utan de konstrueras med hjälp av språk för att människor skall kunna kategorisera sin omvärld. Han lägger också tyngdpunkten på att identitet är något som görs, där individer samspelar med sin omvärld för att uppträda i vissa roller. Men han säger också att identitet inte per automatik är något viktigt och betydelsefullt för individen utan måste göras meningsfullt genom exempelvis symboler och ritualer. Sociala identiteter är däremot alltid betydelsefulla för hur vi klassificerar vår omvärld och människorna omkring oss och att klassificera betyder också att hierarkisera. Vi värderar olika identiteter högre, de är i tanken rangordnade. Det betyder att vi värderar grupper och individer runt omkring oss och på samma skala värderar vi även oss själva (Taylor & Spencer 2004). Beroende på vad vi får för reaktioner anpassar vi våra identiteter och självrepresentationer för att vi skall passa in där vi vill och få de önskade reaktionerna. Detta gör att självrepresentationer och identiteter hela tiden konstrueras genom social interaktion.

En viktig del av identitetsprocesser är att markera vilka som är lika en själv och vilka som är

olika. Det är lika viktigt att veta vilka "dem" är som att veta vilka som ingår i "vi". En grundläggande men inte tillräcklig princip för detta är att urskilja vilka som är annorlunda eftersom det också berättar mycket om vad du själv inte är. Augustsson menar att "de attityder och beteenden som människor riktar mot utgrupper ska uppfattas som sätt för att ge uttryck för individuella känslomässiga problem inom ramen för relationer mellan grupper" (Augustsson 2005:53). Utgrupper uppfattas som annorlunda mot den så kallade ingruppen dit individen anser sig tillhöra. Detta innebär att handlingar som riktar sig mot utgrupper har sitt ursprung i ingruppen, varför det är viktigt att studera både in- och utgrupper för att förstå identitetsprocesser. Grupperna skall inte förstås som konkreta enheter utan snarare en tankekonstruktion.

Becker diskuterar i sin bok *Utanför – avvikandets sociologi* (2006) hur avvikande kan förstås som en interaktiv process där det inte går att studera endast de som avviker. Han menar att avvikande skapas av samhället vilket i sin tur består av en mängd olika grupper där vissa gruppers normer och regler blir de dominerande. Vissa grupper har makt över andra och därigenom möjlighet att driva igenom sina regler:

"sociala grupper skapar avvikelser genom att upprätthålla de regler vilkas överträdelse utgör avvikelserna och sedan tillämpas dessa regler på specifika personer och betecknar dem som utanförstående. Ur detta perspektiv är avvikelser inte en egenskap hos den handling som personen begår utan en följd av att andra tillämpar regler och sanktioner på en 'överträdare'." (Becker 2006:22)

Det finns inget essentiellt avvikande varken i beteendet eller hos personen som avviker utan det är istället ett resultat av att tidigare skapade normer eller regler överträds och stämplas som just avvikande. Goffman resonerar på liknande sätt om stigmatiseringar. Han definierar stigma som en egenskap eller drag hos en individ som enligt omgivningens förväntningar är negativ (Goffman 2007). Det är de omgivande individerna som avgör vilka egenskaper som skall stigmatiseras vilket stärker den egna gruppkänslan när alla enas om och markerar vad som inte hör hemma i deras grupp. Avvikandet är en kollektiv handling där individerna handlar med andra personers handlingar (vare sig det handlar om potentiella, verkliga, kommande eller redan genomförda) i åtanke. Handlingar och beteenden sker inte som isolerade händelser utan är inbegripna i ett sammanhang.

4.4 Genus

Kön är en av de mest fundamentala principer kring vilken samhället är organiserat (Connell 2009). Det handlar dock inte om en enkel uppdelning mellan olika typer av kroppar utan även om kulturellt skapade relationer:

”När vi talar om ’en kvinna’ eller en ’en man’, anknyter vi till ett väldigt system av betydelser, innebörder, övertoner och syftningar som har ackumulerats genom vår kulturella historia. Dessa ords ’betydelser’ är enormt mycket större än de biologiska kategorierna man och kvinna.” (Connell 2009:83, egen översättning).

Genus är enligt Connell en multidimensionell social struktur som finns överallt i samhällen. Eftersom den är socialt konstruerad är den också föränderlig och tar sig olika uttryck i tid och rum. Det är även en struktur som är global och ditt biologiska kön samt med vem du har sexuella relationer med spelar väldigt stor roll i de flesta samhällen i världen. Ett central begrepp för att förstå hur detta fungerar är ”den heterosexuella matrisen” (Butler (1990) i Ambjörnsson 2007). Denna innebär att män och kvinnor är motpoler till varandra som förväntas uppträda på vissa sätt och ha begär till varandra. Enligt Butler är ”rätt sorts kopplingar mellan kön, genus och begär förutsättningen för att vi ska uppfattas som godtagbara män och kvinnor (i Ambjörnsson 2007:113). Om du inte uppträder enligt samhällets förväntningar på din könsroll och har begär till din motpol kommer du uppfattas som avvikande, konstig och kanske störande. Därför, menar Ambjörnsson, är sexualitet en viktig ingrediens att studera för att förstå genus. Heterosexualitet är den sexuella identitet som värderas högst (Green i Taylor & Spencer 2004). Att vara bi- eller homosexuell och samtidigt inte bete sig som en ”riktig” man eller kvinna kan göra att folk blir provocerade. De gör så att säga dubbelt avbrott (eller motstånd) från den heterosexuella matrisen. Att inte uppträda som en ”riktig” tjej eller kille innebär också att man tar avstånd från att så att säga utsättas för begär från motpolen, att inte ”göra sig till” för denne (Ambjörnsson 2007). Det är svårt att urskilja vad som är uttryck för genus och vad som är uttryck för sexualitet. Så kallat ”gränsskrig” (Ambjörnsson 2007) handlar om att få uttrycka både genus och sexualitet som strider mot rådande normer.

Connell (1996) är kritisk till de teorier om ”könsroller” som till exempel Butlers teori om den heterosexuella matrisen har inslag av. Hon menar att könsrollteorier reducerar genus till två skilda enhetliga kategorier när interaktionen är mycket mer komplex än så. Det finns inte bara två kategorier som spelar roll (man och kvinna) utan även andra aspekter som ras och klass spelar in. Polariseringen som könsrollsteorier (och den heterosexuella matrisen)

förenklar verkligheten lite för mycket. Men under förutsättningen att det inte bara finns två könsroller utan att begreppet istället insinuerar att det finns vissa förväntningar på hur kvinnor och män skall bete sig är det fortfarande användbart. Genus, eller könsroller, är inte stabila fenomen utan konstrueras genom social interaktion (Connell 2009). Men det finns idéer om ”riktiga män” och ”riktiga kvinnor”, förväntningar på hur människor ska bete sig. Detta innebär att varje situation av social interaktion är fylld av förväntade beteenden från både män och kvinnor. Det finns en så kallad hegemonisk maskulinitet som även den skiftar beroende på tid och plats. Men en hegemonisk maskulinitet innebär att en form av maskulinitet står över de andra och kan vara i form av en idealbild av hur män skall vara (Connell 1996). Under denna hegemoniska maskulinitet existerar ett antal underordnade maskuliniteter och även hierarkier mellan underordnade maskuliniteter existerar.

Vissa menar att femininet är något tillskrivet medan maskulinitet måste erövrats (Taylor & Spencer). Detta skulle bero på att maskulinitet är lösare definierad och något som män eftersträvar att uppnå. Men enligt Connells resonemang stämmer inte detta utan det är i så fall den hegemoniska maskuliniteten eller någon av de underordnade som försöker eftersträvas. Det innebär inte att maskulinitet är mindre definierad eller ens svårare att leva upp till än femininet. Eftersom män ofta värderas högre än kvinnor kan heterosexuella mäns förtryck av homosexuella män tolkas som en följd av undertryckandet av det feminina i mannen med avsikt att stärka den manliga överheten (Connell 1996).

Lorraine Green (i Taylor & Spencer 2004) menar att kön är den faktor någon snabbast bedöms efter och att all interaktion är kopplad till könsnormer när det gäller till exempel språk, kroppsspråk och klädval. Det anses naturligt att en individs genus naturligt följer dess biologiska kön och det anses ofta vara samma sak. Därför blir män och kvinnor som inte agerar enligt deras biologiska kön ofta marginaliserade eftersom de inte agerar i enlighet med folks förväntningar på ”naturligt” uppträdande. Dessa personer ses ofta som avvikande. Sexualitet är en aspekt av könsidentiteter som sällan är definierad men som ingår som en viktig del av identifikationsprocesser. Med sexualitet kan två saker åsyftas, dels praktiska sexuella handlingar, och dels sexuell identitet med exempel som homosexuell, bisexuell etcetera (Green 2004). Båda dessa aspekter är betydelsefulla för sociala identiteter. Klart är att det verkar vara obligatoriskt att ha en sexuell identitet överhuvudtaget, att inte definiera sig själv utefter sina sexuella handlingar är ofta oacceptabelt av omgivningen.

5. TIDIGARE FORSKNING

Johan Fornäs, Ulf Lindberg och Ove Sernhede har tillsammans gjort en studie om rockmusikens betydelse för ungdomarna i tre olika rockband (1989). De har följt varsitt band under drygt ett års tid med individuella intervjuer och deltagande observation som huvudsaklig metod. De skriver bland annat om de olika kulturer som finns inom banden. Det handlar om könsroller, bakgrund och uppfostran, synen på bandet och allt runt omkring dem, för att nämna några faktorer. De för ingen vidare diskussion kring begreppet kultur utan nöjer sig med att konstatera att de använder ett något smalare kulturbegrepp än antropologin men bredare än det smala kulturbegreppet som syftar på konst och estetik. De påstår att deras begrepp handlar om kommunikation och medvetande men gör skillnad på ungdomskultur och kulturella uttryck där det senare står för konstnärliga uttryck och det föregående handlar om ”seder och bruk” (Fornäs, Lindberg, Sernhede 1989:281). Tydligare än så blir aldrig kulturbegreppet i deras studie. Några av de slutsatser de kommer fram till är att i det senmoderna måste identiteter erövrats vilket tidigare diskuterats i teoridelen. De konstaterar också att ungdomars förhållande till massmedia och populärkultur i mycket stor utsträckning är aktiv, att de är omskapande och sökande i arbetet med den egna identiteten. De anser också viktigt att poängtera att musikens roll och aktiviteten i banden innebär en läroprocess, bland annat genom normexperiment och genom att språket utvecklas. Vidare konstaterar de att grupperna och rockspelandet handlar om såväl estetiska som psykiska och sociala aspekter.

En annan studie kring identitetsskapande hos ungdomar som lyssnar på hårdrock drar liknande slutsatser. I C-uppsatsen ”Musik och Livsstil - En studie om ungdomar och hårdrock” skriver Max Wergel Dahlgren hur det för ungdomarna är viktigt att kläderna speglar innehållet i musiken de lyssnar på, att samma budskap kommer fram (Wegel Dahlgren u.å.). Han har intervjuat fyra stycken ungdomar runt 20-års ålder som lyssnar på hårdrock och analyserat deras svar utifrån olika kategorier. Han drar inga generella slutsatser utan vill visa exempel på hur hårdrocksidentiteten kan se ut. Han tar upp några olika aspekter, bland annat att det är ganska stränga krav på en individ för den ska få räkna sig som hårdrockare, till exempel får han/hon inte lyssna på någon annan musikgenre. Han finner tre ”subkulturella praktiker” som identiteten som hårdrockare bygger på, nämligen att lyssna på själva musiken, vara involverad i skapandet av den (alltså spela i band), och att gå på konserter. Studien kring rockmusik fokuserar på praktiken att spela i band och uppsatsen kring hårdrockslyssnande

ungdomar kommer även den fram till att det är en central aspekt av identitetsskapandet. Båda studierna tar det nästan för givet att det går att prata om ”kulturer”, rock- som hårdrockskultur, även om Fornäs med flera främst pratar om grupp-kulturer inom musikgrupperna.

Raewyn Connell tar i sin bok ”Maskuliniteter” upp tre olika studier kring män och genus som hon tidigare varit delaktig i. Dessa bygger alla på intervjumaterial med män med olika teman; arbetslösa ungdomar, män engagerade i miljö-rörelsen, och män med erfarenhet av homosexuella relationer (Connell 1996). Hon konstaterar bland annat att maskulinitet är både en kollektiv och individuell praktik och det är i själva gruppen maskuliniteten finns. Detta beror bland annat på att de alla på något sätt måste förhålla sig till den dominerande maskuliniteten som kännetecknas av bland annat styrka, heterosexualitet, självsäkerhet och tuffhet (Connell 1996). Homosexuella, och till viss del bisexuella män anses i patriarkaliska samhällen sakna maskulinitet eftersom detta så starkt går emot den hegemoniska där män skall känna sexuell åtrå till kvinnor. Ofta har män i senare tonåren närmast sig en identitet som ganska väl uppfyller bilden av den hegemoniska maskuliniteten även om ett flertal mer eller mindre överger den senare i livet. Connell drar dock slutsatsen att för att lyckas få en varaktig och stabil förändring av den personliga könsidentiteten krävs ett större, kollektivt projekt där själva orsaken till de känslomässiga konsekvenser en avvikande maskulinitet ofta får. Då kan också hela genusstrukturerna förändras.

Carol Siegel’s studie om Gothkulturen (Siegel 2005) handlar både om en subkultur som rör sig kring musik och om hur det är att inte vara en ”riktig man”. Hon fokuserar på bakomliggande orsaker till stilens praktiker som till exempel är kritik mot maskulinitet och könsroller. Enligt studien sminkar sig killarna med kajal och en del använder nagellack. Hon argumenterar för att det är intressant och viktigt att studera Gothkulturen efter den kan ses som ett motstånd till tanken om ”normal” sexualitet samt de kommersiella krafter som tjänar på det. Hon försöker förklara det tidigare bristande intresset för Gothkulturen inom den akademiska världen med att den sett som en modefluga, en övergående trend utan djupare innehåll. Gothkulturen har varit utsatt för en mängd negativa föreställningar till exempel att de är våldsamma och sexuellt perversa. Identifieringen hos dem som bekänner sig till gothkulturen är stark, man ”är” Gothare, även om författaren hävdar att det finns flera olika former av gothkulturen varför hon hellre pratar om kulturer.

5.1 Teori och tidigare forskning: Sammanfattning och användbarhet

Det finns flera intressanta kopplingar mellan musik, genus och subkulturer som tidigare behandlats i samhällsvetenskaplig forskning. De tidigare studierna visar alla brister vad gäller definitioner av kultur alltför ofta verkar begreppets innebör tas för givet trots att det finns en mängd olika betydelser. Intervjustudier verkar ha varit det vanligaste tillvägagångssättet i kulturstudierna, ibland kombinerat med observationer. Med hjälp av begrepp så som subkultur, bricolage, stil, identitet, in- och utgrupper, den heterosexuella matrisen med flera ska ungdomarnas upplevelser av emo analyseras. De teoretiska ramverk som diskuterats används här för att analysera empirin och för att kunna besvara forskningsfrågorna. Nedan följer resultatdelen med empiri och analys varvat i samma text för bästa klarhet och tolkningsmöjligheter.

6. RESULTAT

6.1 Personlig stil

Informanterna lyssnar på många olika band varav viss musik är svår att få tag på, och ”går inte ens att ladda ner”. Det är både signade och osignade band, vissa stora populära och andra mer underground. När det gäller emomusik är texterna viktigast som ofta handlar om de svårare sidorna om livet:

”Dom sjunger, inte sorgliga texter men texter som betyder någonting, som vissa texter är att man ska kämpa vidare, familjen är emot en och man måste visa att man är stark. Vissa sjunger ju att allt är skit också och att man bara vill dö typ”

Det finns två anledningar till varför informanterna lyssnar på emomusik, den första hänger ihop med texternas betydelse, den andra är att de tycker det är bra musik helt enkelt.

Intervjupersonerna har lyssnat på emo och klätt sig fashioncore olika länge, mellan mindre än ett år till drygt tre år. Alla hade kommit i kontakt med både musik och klädstil genom kompisar och några av dem hade testat andra stilar först. Ingen av mina intervjupersoner känner någon som klär sig fashioncore men inte lyssnar på musikstilen emo. Klädstilen fashioncore förklarar informanter som:

”ganska mörk, och typ randigt och rutigt, mycket smink oftast... svarta, vita, röda kläder så här liksom... svart hår med rosa slingor eller någon annan färg i”

”stuprörsjeans och så, mönster med klorid så det blir så där ljusa mönster. Sen någon band-tshirt med något band man tycker om eller något. Ja, nitbälte, sjal och handskar”

De flesta handlar både i ”vanliga” affärer så som H&M eller JC, och lite mer speciella som Shock där de till exempel har mycket lackkläder och nitar. Flera menar att det viktiga är att göra något personligt med stilen till exempel genom att sy om kläder eller använda blekningsmedel för att göra unika mönster. Sminket är också viktigt för att utmärka sig. Det är mycket svarta ögon eller strimmor av neonfärger. Begreppet bricolage (Hebdige 1979) är här användbart; Ungdomarna köper delvis vanliga kläder, delvis ovanliga kläder och rekonstruerar de sedan för att bli mer personliga. Tillsammans med speciella frisyrier och sminkningar skapar det en utseendemässig stil med nya innebörder, i detta fall delvis för att visa vilken musik man gillar och därmed ”vem man är”. Men det är inte alla intervjupersoner som klär sig fashioncore varje dag utan varierar, bland annat beroende på humör. Alla lyssnar också på andra genren än just emo. Det är inte samma krav på renlärighet som för rockarna i Wegel Dahlgrens studie (u.å.). Däremot uttrycker både emoundomarna och hårdrockarna samma önskan om att kläderna skall föra fram musikens budskap. Alla svarta kläder verkar ungdomarna anse höra ihop med mörka känslor som emotexter ofta handlar om.

Förutom att skapa sin egen stil finns andra praktiker som är gemensamma för emoundomarna. Till exempel när det gäller hur de sminkar sig, då används ibland olika symboler så som tre prickar eller en tår. En informant säger så här om dess betydelser:

” vissa har typ tårar för att dem är ledsna, vissa har tre prickar under ögonen för att visa att de gillar typ djävulen... men det finns mycket olika saker typ. Man orkar typ inte hålla koll på allting helt enkelt. Så tror jag också att det betyder lite olika för olika människor”

Hon hade själv tre svarta prickar under ögat som enligt henne inte betydde något utan enbart var där för hon tyckte det var snyggt. Andra informanterna kommer delvis kommer med andra betydelser. Till exempel sa en informant att en tår under ögat betyder att man förlorat någon. Ingen visste heller vad alla olika symboler stod för. Enligt Ziehe (1989) minskar innebörden av symboler i subkulturer men i detta fall innebär det inte att symboler inte används. Istället

blir de ett sätt att göra stilen ännu mer personlig och att ge uttryck för tillhörandet av en värld som inte alla förstår.

Alla de jag intervjuat spenderar en hel del tid på internet med att skriva till andra som ofta också de är emo och även där finns vissa uttryck som kan kopplas samman med emo:

”man skriver typ väldigt mycket w i allting, typ x framför allt också... betyder typ att man är emot rökning, droger och alkohol”

”jag själv tycker det är väldigt fint med typ x och sådant, men jag vet inte riktigt varför man gör det annars.”

Att kommunicera med andra på internet är också en subkulturell praktik som delvis sker på communityn³ avsedda endast för emoanhängare så som emocore.se och emocorner.com. Det finns också mötesplatser utanför internet som är väsentliga för intervjupersonerna. I Göteborg är ”emotrappan” den mest kända och andra ställen som kommit upp är ”emorutan” och hela Nordstan. Alla utom en av informanterna säger att de gånger de varit vid emotrappan har ungdomarna där mest pratat musik med varandra. En intervjuperson uppger att det även brukar finnas personer med andra närliggande stilar så som punkare där men att de alla i alla fall är alternativa och således har ”rätt” att vara där. ”Emotrappan” verkar vara en mötesplats där grupptillhörighet har stor betydelse. Intervjupersonerna uppger också att de brukar lyssna på (emo) musik tillsammans och ibland gå på konserter, en av intervjupersonerna har även spelat i ett emoband. Alla informanter tar upp förekomsten av ungdomar som ”blivit” emo bara för att det är modernt nu:

”sen är det folk som skär sig och har svart klädstil och säger att dem är emo, så drar dem ner hela emosläktet”

”Jag tycker det är ganska dåligt, för dem flesta är liksom bara mainstream och vill vara som alla andra. Inte dem flesta men väldigt många är ju det. Om man frågar dem vad emo är så säger dem ’vet inte’”

En intervjupersoner säger att de flesta tyvärr är ”wemos”(förkortning av wannabe-emo) som ”whinar” (gnäller) om ingenting. De uttrycker en skillnad mellan ”hangers-on” (Hebdige 1979) och sig själva, som är ”äkta”. Intervjupersonerna är överens om att de flesta som kallar

---

³ Mötesplats på internet

sig för emo är hangers-on och det är en av anledningarna till att de själva inte gör det. De ser sig själva som en minoritet bland minoriteten: de är de få ”äkta” emos som bland en massa wannabes. Det verkar som att intervjupersonerna känner att deras stil blir trivialiserad av dessa hangers-on, vilket är vanligt i subkulturer där inte alla är lika hängivna (Hebdige 1979). När det gäller gemensamma värderingar eller politiska åsikter verkar det svårt att finna gemensamma nämnare hos intervjupersonerna:

”Politik vet jag inte, men alltså samhällsgrejer överhuvudtaget.. det är att det är okej med bisexuella människor till exempel. Det är väldigt vanligt. Väldigt många är också aktivister, djuraktivister och sånt där. Och veganer och vegetarianer, massa sånt. Jag känner väldigt många som är med i A.F.A till exempel. Vissa är ju väldigt politiskt aktiva. Så det är väl nån typ av politik.”

Det är ingen av intervjupersonerna som är engagerade i någon politisk organisation eller intresserörelse men alla håller med om att det är vanligt med inställningen att bisexualitet är någonting okej, eller till och med bra. Men det är ett ämne återkomma till. Först skall aspekten av att vara alternativ/avvikande diskuteras.

6.2 Avvikandets följder

För att ta reda på ifall ungdomarna upplever något utanförskap frågade jag dem ifall de såg på sig själva som alternativa. För att få svar på den frågan var jag tvungen att reda ut vad de, och jag, lade in för betydelse i termen. När jag frågade 19-åringen ifall han upplevde sig som alternativ svarade han:

”Nej det är jag inte. Uppfattar mig verkligen inte som. Är kompis med dem flesta. Känns onödigt att sticka ut från mängden. Visst, det är roligt att sticka ut också men jag känner mig inte alternativ liksom... jag försöker göra det... men jag håller ju en viss gräns, det gör jag”

Han uppfattar det först som att man är utanför gruppen i fysisk bemärkelse eftersom han påpekar att han är kompis med de flesta. Han menar också att det är roligt att sticka ut men att han bara gör det till en viss gräns. De andra jag har intervjuat har däremot uppfattat sig som alternativa med samma betydelse som den jag tänkt, nämligen någon som medvetet väljer att skilja sig från mängden. Alla utom en anser sig vara alternativa och de tycker alla att det är

roligt att ”inte vara som alla andra”. De har själva valt att vara avvikande, det är del av att vara anhängare av emokulturen. Men att sticka ut från mängden skapar också reaktioner från andra:

Jag kommer ihåg en gång så var det ett gäng med hip hopare, typ 20 stycken som följde efter oss och kallade oss emo. Vi gick typ i fem minuter och de följde efter oss och kallade oss emojävel. Dom sa ”fan vi ska slå ner er”. Samhället i sig är väldigt emot alternativa ungdomar. Vi brukar bli bortkörda väldigt ofta. En gång sa de till mig att vi ”hotade allmänheten genom att kramas och skratta”.

Många vittnar om att det är en specifik uppsättning föreställningar som gör att de väcker så starka reaktioner, nämligen självskadebeteende:

”när folk säger emo menar dem folk som skär sig”

”säger någon emo, ta det negativt”

Mina informanter märker ofta av att dessa fördomar men dementerar dem:

”Vi sitter liksom inte bara hemma och deppar och sitter och skär varandra liksom... många tror ju det, att vi sitter i grupp och skär oss typ, men det gör man ju inte utan vi kan ju flumma och hålla på precis som vem som helst”

Alla intervjupersoner har berättelser som visar på situationer då de blir stigmatiserade där deras stil inte uppskattas utan de blir istället utsatta för glåpord och utfrysning. I likhet med Goffmans begrepp stigma blir deras kulturella tillhörighet något som gör dem mindre välkomna i vissa situationer. De flesta menar till exempel att de ofta blir retade i skolan och kallade ”emo” som ett skällsord. Det kan vara föreställningen om självskadebeteende som gör att emo stigmatiseras, kombinerat med en ovanlig stil som uttrycker normbrytande (Hebdige 1979). En informant säger:

”många alltså... ja jag vet inte ser oss om djur kanske, jag tror inte att dom flesta som ser oss tänker ”ja det där är vanliga människor”, som om emo är liksom en egen art. Vi är också människor precis som alla andra, det är många som liksom inte tänker på det”

Flera av intervjupersonerna tar upp andra grupperingar i skolan som exempel att jämföra sig med. Den vanligast förekommande sådan är så kallade ”fjortisar”. Dessa beskrivs bland annat som ”mentalt blonda”, barnsliga, översminkade och har slampiga kläder.

”Det har alltid varit spänningar mellan emobefolkningen och fjortisbefolkningen. Det har alltid varit en evig kamp där i mellan (...) Det dom hatar hos oss är beteendet och klädseln. Vi hatar dom för deras beteende, dom hatar oss för att vi är emo.”

Det är tydligt att fjortisar och emo kan sägas vara varandras utgrupper (Augustsson 2005). De ses av emoundomarna som varandras motpoler där emo står för det känslamma, allvarliga och stilmässigt bättre alternativet. Men egentligen kanske det inte är så avgrunds djupa skillnader som det ibland kan låta:

”Emo kan gå och bli fjortis, och en fjortis kan gå och bli emo. En fjortis som har gått till emo kallas ”scene”, det är vanligt på trappan. Dom har stort tuperat hår, det är fjortisar i emokläder.”

Eftersom intervjun med detta svar genomfördes nästan två år efter de första kan denna sammansmältning bero på att emo nu funnits längre och därför till viss del integrerats i mainstreamkulturen.

6.3 Den nya maskuliniteten

Inom stilen fashioncore är skillnaderna mellan tjejer och killar liten. Båda sminkar sig och använder till viss del likadana kläder:

”dem som klär sig fashioncore är så där, om en tjej går in på en killavdelning och hittar en snygg tröja köper man den liksom även om det är en killtröja. Det gör ju liksom inte vissa andra tjejer, typ mainstream personer... killar kan gå in på tjejavdelningen också, för man känner liksom att man tar det plagg man tycker är snyggt oavsett om det är för en kille eller tjej”

Just det faktum att även killarna sminkar sig, främst med kajal men även puder, brunkräm,

eyeliner och mascara ingår i det som räknats upp, har lett till spekulationer om att killarna vill föreställa tjejer. Alla mina informanter tar upp detta även om inte alla håller med om det:

”Det är inte så att dem vill se ut som tjejer direkt, det är bara att dem tycker det är snyggt”

”de flesta säger att emokillar vill föreställa tjejer då... klär sig samma och har långt hår och så där”

Det talas också mycket om att många, speciellt killar, som klär sig fashioncore är bisexuella, något som mina informanter också tar upp:

”Ja alltså det finns ju bisexuella, kan nog säga att det är rätt många. Fast jag tror inte det är så himla många som går över gränsen egentligen och strular med samma kön då, det är inte så många som går över och liksom har sex med personer av samma kön”

Det verkar vara vanligare att killarna är mer fria och testar sin sexualitet än att de väljer att ha relationer eller sex med personer av samma kön. Bisexualiteten yttrar sig istället genom ett friare handlingssätt:

”killarna kan ju gå runt och pussa vem som helst, kille som kille, tjej som tjej... man kan pussa någon för att visa att man bryr sig”

”till exempel som vanliga killar om man säger så, dem skriver bara till tjejer att dem är snygga och så, men emokillar vi är lite mer, vad ska man säga, känsliga. Kan skriva till andra killar också att vi tycker att dem e snygga, dem andra vågar liksom inte göra så... utan att bli kallad bög”

Enligt informanterna är det alltså mer accepterat att emokillar visar andra killar kärlek än i andra kretsar. Flera av informanterna tror inte att det finns fler bisexuella inom emokretsar än vanliga men att emokillar oftare är öppna med det. Dessa aspekter, att killarna inte uppträder som ”riktiga” killar utan sminkar sig och uttrycker bisexuella tankar och handlingar, innebär avsteg från den heterosexuella matrisen (Ambjörnsson 2007). Men eftersom killarna uttrycker

just bisexualitet innebär inte det att de gör avbrott från det sexuella spelet med tjejer, flera av de tjejer jag intervjuat uppger att det är mycket attraktivt med emokillar. De bisexuella inslagen verkar inte vara uttryck för bisexualitet som sexuell identitet utan snarare en sexuell praktik (Green 2004), om ens det. Det kan också vara så att det är ett uttryck för en värdering om att bisexualitet är okej istället för en identitet eller praktik. Enligt intervjupersonerna är det få killar som verkligen har relationer med andra killar, de vet heller inte om så många killar som verkligen erfarit bisexuella upplevelser. Därför kanske killarna och tjejernas uttryck om bisexualitet mer skall ses som en solidarisk handling än praktik. Bisexualitet verkar ha högre status än hetero- och homosexualitet vilket ytterligare kan vara en orsak till de många bisexuella uttryck som syns. Inom emo verkar det inte vara så att den hegemoniska manligheten (Connell 1995) verkligen är hegemonisk utan en annan typ av manlighet är högre värderad. Denna maskulinitet bygger på att visa känslor, vara allvarlig, öppen för kärlek, en bisexuell grund och en utseendemässig stil som ytterligare förstärks och förstärker känslomässigheten. Eftersom maskulinitet bärs upp av gruppen (Connell 1995) kan det förklara varför både killar och tjejer kan säga att de är bisexuella utan att vara sig praktik eller identitet kopplade dit. Det är helt enkelt ett uttryck för att det ingår i den hegemoniska maskuliniteten (och kanske även femininiteten) och därför har högre status än någon annan sexuell identitet. Inom gothkulturen återfinns fenomenet med män som medvetet anpassar sitt utseende för att inte se ut som "riktiga" män till exempel genom att använda smink (Siegel 2005). Detta kan bero på kritik mot en hegemonisk maskulinitet och stereotypa könsroller (ibid).

6.4 Emo och identitet

Alla ovanstående delar har att göra med ungdomarnas identitet. Det är dock ett ämne som är mycket svårt att ställa direkta frågor om under en intervjusituation. Tydligt är dock att den har en stor betydelse. När ungdomarna blivit ombudade att förklara varför de vill klä sig fashioncore och vara alternativa har svaren låtit liknande dessa:

"det handlar liksom om, man visar vad man tycker om"

"man måste ta mod till sig och verkligen visa 'så här vill jag vara' eller 'så här är jag' "

Identifikationen med emo verkar vara mycket stark, precis som gothare så "är" ungdomarna sin subkultur (Siegel 2005) även om de inte vill använda själva etiketten emo på grund av

negativa associationer. Det verkar dock inte vara så att det finns många olika slags emokulturer som det gör inom gothkulturerna (ibid) utan det verkar snarare bara vara en fråga om hur stark ungdomarna engagerar sig och vilka delar de väljer att anamma. Även om alla identiteter är sociala (Jenkins 2004) blir det tydligt att emo är väsentligt för identitetsskapande även på den mer personliga nivån. I det fallet blir emostilen ett sätt att uttrycka ”vem man är” och vad emo egentligen visar bestäms genom social interaktion, både inom gruppen och i samspel med dem utanför. Tillsammans bildar dessa den mer sociala aspekten av identiteter där bilden av en själv bestäms av grupperna och dess innebörder en individ är medlem i (Augustsson 2004).

7. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syften med denna studie har varit att ta reda på vad emokulturen består av enligt anhängare och vilken betydelse den har för medlemmarnas identitetsskapande. Den första frågeställningen handlade således om vad emokulturen består av och eftersom det är en subkultur grundad runt musik är det självklart en viktig del. Texterna spelar stor roll för vissa men inte för andra. Deltagarna lyssnar även på annan musik än bara genren emo och det finns flera underkategorier. På liknande sätt är det med den tillhörande klädstilen fashioncore, de klär sig inte enbart enligt detta och de modifierar även stilen på egen hand. Att skapa sin egen stil och således bringa nya meningar är en av de praktiker som emo består av. Att interagera med andra emoanhängare är den andra praktiken och detta sker på speciella mötesplatser både på internet och i verkligheten. Det verkar också finnas specifika värden och normer som är av betydelse inom emokulturen. En sådan är motstånd mot heteronormativitet, istället förespråkas bisexualitet. En alternativ typ av hegemonisk maskulinitet verkar också finnas inom kulturen där killarna gärna skall visa sina känslor både utseendemässigt och i interaktionen. Detta har också betydelse för ungdomarnas identitetsskapande vilken den andra frågeställningen har att göra med, delvis därför att de får ett annat möjligt ideal.

Den heterosexuella matrisen ligger möjligtvis inte lika tungt på emokulturen utan här finns tillgång till en friare ”spelplan” där vissa sexuella handlingar och identiteter inte anses som hotande eller förkastliga. Det verkar finnas möjlighet till att utföra vissa homosexuella handlingar utan att stämpas som vare sig homo- eller bisexuell. Detta verkar mest gälla killarna, i alla fall är de dem som diskuteras mest. Det kan vara för att det kan sägas vara mer accepterat för tjejer att till exempel kyssa andra tjejer på exempelvis en fest än om en kille

skulle göra samma sak. Det är så att säga mer normbrytande när killar gör uttryck för bisexuella känslor än när tjejer gör det. Därmed finns lite friare tyglar för killarna i sitt identitetsskapande. Även det att klassas som avvikare har betydelse för identiteten eftersom det gör att valet av stil sticker ut och understryker att den har en mening större än den estetiska. Empirin är inte avsedd att ge svar på varför ungdomarna har valt just emo som gruppstillhörighet men eftersom vi i det högmoderna samhället måste välja en livsstil kanske den frågan inte har något djupare svar.

7.1 Vidare forskning

Att studera de som utmålas som avvikande är samtidigt att studera hela samhället (Ambjörnsson 2007). I Queerteoretisk anda är det viktigt att inte bara belysa de som bryter mot normer utan i vilket sammanhang detta väcker reaktioner (ibid.). Emo kan beskrivas som en normbrytande aktivitet och det är främst sexuella och könsidentitetsnormer de bryter mot. (Ambjörnsson 2007). Att vidare utforska hur killarna inom emo ser på sig själva och förhåller sig till den hegemoniska maskuliniteten hade bidragit till fördjupad kunskap inom mansforskningen.

Det hade också varit intressant att göra en analys utifrån ett motståndsperspektiv, emo uppfyller de krav som Lilja & Vinthagen (2008) ställer på motstånd. Att utreda huruvida det går att tala om ett medvetet motstånd och hur detta ser ut kan bidra till utveckling inom motståndsforskningen. Möjligheter till förändring av den obligatoriska könsidentiteten ligger i att många människor offentligt och konsekvent motsätter sig genuskategorisering och identifikation (Green 2004). Kanske kan emoungdomarna vara en del av en sådan process.

8. REFERENSLISTA

- Ambjörnsson, F. (2006) *Vad är queer*, Natur och Kultur: Stockholm.
- Ambjörnsson, F. (2009) En rosa revolution i vardagen: om femininitet, queera strategier och motstånd, i Lilja, M & Vinthagen, S (red) (2009) *Motstånd*, Malmö: Liber AB
- Alvesson, M & Sköldberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion – vetenskapsfilosof och kvalitativ metod*, Studentlitteratur.
- Augustsson, G. (2005) *Socialpsykologins ansikten*, Studentlitteratur: Lund.
- Bailey, B (2006) Emo Music and Youth Culture, i Steinberg, S R, Parmar, P, Richard, B. (red) (2006) *Contemporary youth culture: an international encyclopedia*, Volym 2. Greenwood Press
- Becker, H. (2006) *Utanför- Avvikandets sociologi*, Arkiv Förlag: Lund.
- Butler, J (1990) i Ambjörnsson (2006) *Vad är queer*, Natur och Kultur: Stockholm
- Bjurström, E. (2005) *Ungdomskultur – stil och smak*, Boréa Bokförlag: Umeå
- Connell, R. (1996) *Maskuliniteter*, Diadalos: Uddevalla.
- Connell, R. (2009) *Gender*, Polity Press: Cambridge.
- Duncombe, S. (ed) (2002) *Cultural Resistance Reader*, Verson: London.
- Ejvegård, R. (2003) *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur: Lund.
- Fornäs J, Lindberg U, Sernhede O. (1988) *Under rocken. Musikens roll i tre unga band*, Symposion: Stockholm
- Giddens, A. (1991), *Modernitet och självidentitet – Självet och samhället i den senmoderna epoken*, Diadalos 1997.
- Giddens, A. (1989) *Sociologi*, Lund: Studentlitteratur 2003.
- Goffman, E. (2001) *Stigma – den avvikandes roll och identitet* (2. Uppl.), Stockholm: Prisma.
- Green Lorraine (2004) Gender, i Taylor, G & Spencer, S. (red) (2004) *Social Identities – Multidisciplinary Approaches*, Routledge: New York.
- Jenkins, R. (2008) *Social Identity*, London: Routledge.
- Johansson, T & Miegel, F. (1996) *Kultursociologi*, Studentlitteratur: Lund.

Lalander, P & Johansson, T. (2007) *Ungdomsgrupper i teori och praktik*, (2.uppl.) Lund: Studentlitteratur

Lilja, M & Vinthagen, S (red) (2009) *Motstånd*, Malmö: Liber AB

Ryen, A (2004), *Kvalitativ intervju – från vetenskapsteori till fältstudier*, Liber: Malmö.

Sernhede, O (1996) *Ungdomskulturen och de Andra*, Daidalos: Göteborg.

Siegel, C, (2005), *Goth's dark empire*, Bloomington: Indiana University Press.

Simon, L & Kelley, T. (2007) *Everybody Hurts – An Essential Guide to Emo Culture*, HarperCollins: New York.

Steinberg, S R, Parmar, P, Richard, B. (red) (2006) *Contemporary youth culture: an international encyclopedia*, Volym 2. Greenwood Press

Taylor, G & Spencer, S. (red) (2004) *Social Identities – Multidisciplinary Approaches*, Routledge: New York.

Ziehe, T. (1989), *Kulturanalyser. Ungdom, utbildning, modernitet*, Stockholm/Stehage: Symposion 1994.

8.1 Övriga källor

Andersson, J (2007) ”*Sluta håna emo*”, Aftonbladets Nätupplaga. Hämtad från <http://www.aftonbladet.se/debatt/article809669.ab>.

Damberg, J (2007) ”*Fast för fashioncore*”, Svenska Dagbladets Nätupplagan. Hämtad från http://www.svd.se/kulturnoje/nyheter/fast-for-fashioncore_217607.svd.

Strage, F (2007) ”*Emofansen käbblar visserligen om vad som är äkta precis som alla subkulturer gjort sedan sextiotalet*”, Dagens Nyheter Nätupplaga. Hämtad från <http://www.dn.se/kultur-noje/emofansen-kabblar-visserligen-om-vad-som-ar-akta-precis-som-alla-subkulturer-gjort-sedan-sextiotalet-1.517705>.

Wall, M (2009) ”*Idag känner jag mig emo : en studie av föraktet för ungdomsstilen emo baserad på foucaultiansk diskursanalys & kleiniansk psykoanalys utifrån internettexter*”, Psykologexamensuppsats, Lunds Universitet, Institutionen för psykologi

Wergel Dahlgren, M (utan årtal) *Musik och Livsstil – en studie om ungdomar och hårdrock*, C-uppsats, Växjö Universitet, Institutionen för Samhällsvetenskap

9. POPULÄRVETENSKAPLIG FRAMSTÄLLNING

De flesta har nuförtiden hört talas om ”emo”, som beteckning på ungdomar som ser lite annorlunda ut, ofta i svarta kläder och utmärkande frisyrier. Men vad är egentligen emo, och varför vill ungdomar förknippas med det? Dessa frågor försökte jag besvara i min uppsats ”Vi är också människor” – en studie i emokultur och identitet. I det moderna samhället krävs att vi själva skapar våra identiteter och aktivt väljer livsstil, eftersom traditioner inte längre gör det åt oss. Det finns ingen självklar utstakad väg för oss när vi föds utan istället oändligt massa val. Att studera subkulturer är intressant eftersom dessa ser olika ut över tid. Deras förhållande till det övriga samhället säger också något om hur ”mainstreamkulturen” ser ut, och hur personer med avvikande kulturell tillhörighet behandlas. Detta gäller både självvalda kulturer så väl som icke valbara.

Det empiriska materialet består av fyra stycken intervjuer med sammanlagt sex ungdomar, som alla erkänner sig anhängare av emo. De kallar sig oftast inte för emo själva, eftersom ordet i de flesta andra kretsar har negativa associationer. Däremot säger nästan alla att de klär sig *fashioncore*, en klädstil som består av mycket svarta kläder, frisyrier med svart hår och lång lugg. Rutmönster och breda streck är också vanligt, likaså färgstarka detaljer. Denna klädstil hänger ihop med musikgenren emotional hardcore, som själva beteckningen emo kommer ifrån. Klädstilen ska uttrycka samma budskap som kommer fram genom musiken, vilken ofta handlar om mörka känslor och livets svårare sidor. Populära ”emoband” är till exempel Fall Out Boy, Taking Back Sunday och My Chemical Romance. Det är också viktigt att göra stilen personlig, till exempel genom att använda blekmedel eller sy om kläderna. Att prata och umgås med andra är också en stor del, där mycket av kontakterna sker över internet. Det finns speciella communityn för de som anser vara anhängare av emokulturen (exempelvis emocore.se), men de använder sig också av andra sidor så som bilddagboken.se och helgon.se. Både killar och tjejer inom emokulturen använder smink, till exempel mascara och kajal. Detta har lett till diskussion om att killarna ”vill se ut som tjejer”. Många av ungdomarna uppger sig också vara bisexuella, eller i alla fall uttrycka åsikter om att

bisexualitet är bra eftersom det visar på en öppenhet gentemot kärlek i olika former. Även om inte alla inom emo är bisexuella verkar det finnas en solidaritet med de som är det. De fyra tjejer jag har intervjuat uppger att emokillar är attraktiva bland annat därför att de vågar prata om och visa känslor öppet. De menar också att emokillar går att prata med på ett annat sätt, just därför att allvarliga när det behövs. Det verkar inom emokulturen finnas ett annat ideal för hur killar skall vara, ett alternativ till mansidealet i mainstreamkulturen. Alla dessa komponenter har tillsammans stor betydelse för hur ungdomarna ser på sig själva; hur de uppfattar sin identitet. Att utpekade som avvikande är något som följer med engagemanget i subkulturen, det är delvis något självvalt. Det finns en positiv mening med detta, eftersom ungdomarna känner att de bättre kan uttrycka vem de är när de skiljer sig från mängden. Men den negativa sidan av att stämplas som avvikande är alla glåpord och smutskastning från andra ungdomar, som mycket sker på internet. Det tycker de flesta är mycket jobbigt att behöva utstå, särskilt som de flesta egentligen inte vet vad emo handlar om utan bara går efter fördomar. Därför har ungdomarna varit angelägna om att få fram den "rätta" bilden av vad emo är, för att minska föreställningar och fördomar. De söker efter förståelse från omgivningen, och denna uppsats är förhoppningsvis ett led i att deras önskan uppfylls.

Sammanfattningsvis är emo en subkultur (eller ungdomskultur som det också kan kallas) som bygger på musikstilen emotional hardcore, en musikstil sprungen ur punk och rock. Musikens texter är mycket känslosamma, och en del av de som lyssnar på musik klär sig på ett sätt som gör att musikens budskap kommuniceras genom deras stil. Emo kan även kallas för livsstil, vilket är något vi alla måste skapa åt oss själva. Varför vissa väljer att tillhöra emo är svårt att svara på, förmodligen beror det på många olika saker och kan ha olika orsaker för olika människor. Medlemmar av subkulturer blir ofta utpekade som avvikande, fast det inte behöver finnas något essentiellt avvikande hos dem. Istället är det omgivningen och mainstreamkulturen som klassar vissa stilar och beteenden som avvikande, varför studier av subkulturer på sätt och vis handlar om hela samhället.